

Ein cyf: MA/EM/2066/23

Jenny Rathbone AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol

SeneddCydraddoldeb@senedd.cymru

18 Awst 2023

Annwyl Jenny

Diolch am eich llythyr dyddiedig 20 Gorffennaf at Jane Hutt AS, y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol a'r Prif Chwip, ynghylch yr ymchwiliad i gyfiawnder data. Gan fod y pwnc yn ymwneud yn agosach â fy maes portffolio i, fi sy'n ymateb i'ch llythyr.

Diolch am roi o'ch amser i nodi cwrpas eich ymchwiliad ac am wahodd Llywodraeth Cymru i rannu ein sylwadau mewn perthynas â'r themâu yr ydych wedi'u nodi. Gweler isod grynodedb o ba gamau y mae Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i fynd i'r afael â'r materion a godwyd.

1. Dealltwriaeth y cyhoedd o ddata gofal iechyd

Rydym yn ymwybodol o'r canlynol o ymchwil flaenorol¹ a gynhaliwyd i agweddau'r cyhoedd ynghylch casglu a defnyddio data Iechyd a Gofal Cymdeithasol:

- Yn gyffredinol, mae lefelau isel o ymwybyddiaeth (gan y cyhoedd a chan ddarparwyr gwasanaethau) o sut mae gwybodaeth bersonol yn cael ei storio a'i rhannu.
- Mae awydd i wybod mwy am yr hyn sy'n digwydd i ddata iechyd a gofal.
- Mae canran sylweddol o bobl yn credu bod cofnodion iechyd yn cael eu rhannu yn ehangach nag y maent mewn gwirionedd.
- Yn gyffredinol, cefnogir rhannu data lle gwelir bod hyn yn cyfrannu at well gofal, triniaethau neu wasanaethau.
- Diogelwch data yw'r pryder mwyaf cyffredin.
- Mae lefel eithaf uchel o ymddiriedaeth mewn perthynas â sut mae gwybodaeth yn cael ei defnyddio yn y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (GIG).
- Byddai'r rhan fwyaf o bobl yn hoffi gallu gweld eu cofnodion eu hunain a chael cyfle i gywiro unrhyw gamgymeriadau.

¹[Iechyd Ar-lein: agweddau'r cyhoedd at rannu data yn y GIG \(scot.nhs.uk\)](https://www.scot.nhs.uk)

- Mae pobl eisiau rhywfaint o reolaeth dros bwy sydd â mynediad i'w cofnodion.
- Roedd awydd am fesurau rheoli tynnach ar gyfer gwybodaeth iechyd arbennig o sensitif (iechyd meddwl, iechyd rhywiol ac ati)

Canfu ymchwil a gynhaliwyd gan Gofal Cymdeithasol Cymru² fod llawer yn ei gweld yn ddiflas gorfod ailadrodd yr un wybodaeth i lawer o weithwyr iechyd a gofal cymdeithasol, yn enwedig mewn sefyllfaoedd pan fo'r claf ar nifer o feddyginiaethau gwahanol ac o bosibl yn ei chael yn anodd cofio.

Mae angen teilwra gwaith ymgysylltu â'r cyhoedd ar y defnydd o ddata i'r dibenion arfaethedig ar gyfer cyrchu a defnyddio data. Bydd priodoldeb trefniadau, a disgwyliadau'r cyhoedd ynghylch trefniadau o'r fath yn amrywio yn seiliedig ar y dibenion y defnyddir y data ar eu cyfer – mae gan drefniadau ar gyfer rhannu a defnyddio data i gefnogi gofal uniongyrchol set wahanol o amodau a disgwyliadau o gymharu â defnydd eilaidd o'r data hyn, fel cynllunio ac ymchwil.

Er enghraifft, mae Cymru ar flaen y gad o ran sicrhau bod data cysylltiedig sy'n ddiennw ac ar raddfa fawr ar gael at ddibenion ymchwil mewn ffordd ddiogel drwy fanc data Cyswllt Diogel Gwybodaeth Ddiennw (SAIL). Mae'r dull hwn yn seiliedig ar fodel 'preifatrwydd drwy gynllunio' sydd wedi'i ddatblygu gan weithgareddau ymgysylltu â'r cyhoedd a gweithgareddau cynnwys y cyhoedd helaeth, a hynny dros nifer o flynyddoedd. Mae SAIL wedi ymgymryd â'i weithgarwch cynnwys y cyhoedd ei hun, gan gynnwys creu Panel Defnyddwyr SAIL – fforwm chwarterol gyda 15 o gyfranwyr cyhoeddus sy'n helpu i gynghori tîm SAIL ar ei weithrediadau a'r rhai hynny â diddordeb mewn cyrchu data SAIL.

Mae tîm SAIL hefyd yn manteisio ar y gweithgarwch ymgysylltu â'r cyhoedd helaeth a'r adnoddau a ddatblygwyd gan Ymchwil Data Iechyd (HDR) y DU, y mae Llywodraeth Cymru yn aelod craidd o'i bwyllgor cyllido (drwy Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru). Mae hyn yn cynnwys bod yn rhan o'r [Fenter Ymgysylltu â'r Cyhoedd mewn Ymchwil Data](#) (PEDRI), drwy ein haelodaeth graidd o HDR y DU ac Ymchwil Data Gweinyddol, gyda swyddogion Llywodraeth Cymru yn rhoi mewnbwn arbenigol i ddatblygiadau ac yn cynghori ar sut y gellir cyflwyno a mabwysiadu mentrau a gweithgareddau perthnasol yng Nghymru.

Mae cynnwys y cyhoedd ac ymgysylltu â'r cyhoedd mewn perthynas â defnyddio data ar gyfer ymchwil yn ymdrech barhaus. Mae Llywodraeth Cymru, mewn partneriaeth â'r byd academaidd a SAIL, wrthi'n ymgymryd â gwaith ymgysylltu â'r cyhoedd i lywio'r broses o ddarparu [rhaglen waith arfaethedig 2022-2026 ar gyfer Ymchwil Data Gweinyddol \(YDG\) Cymru](#), sy'n cynnwys ymchwil yn defnyddio data iechyd. Rydym yn cydnabod pwysigrwydd dangos dibynadwyedd cyhoeddus a sicrhau'r budd mwyaf posibl i'r cyhoedd o ran ymchwil data gweinyddol. Mae'r gweithgareddau'n cynnwys paneli cyhoeddus (gan gynnwys [panel defnyddwyr SAIL](#)), gweithio gyda'r trydydd sector (ee fe wnaethom weithio mewn partneriaeth â'r [Weinyddiaeth Gyfiawnder a gwasanaethau camdefnyddio sylweddau trydydd sector](#) i ddeall safbwyntiau gwrthrychau data), deialog gyhoeddus (ee rydym yn cyfrannu at [adroddiad y Swyddfa Rheoleiddio Ystadegau ac ADR y DU](#)), a digwyddiadau (ee roedd gennym bresenoldeb yn y Sioe Frenhinol ym mis Gorffennaf 2023).

²[Ymagwedd strategol at ddata Gofal Cymdeithasol yng Nghymru](#)

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i wneud gwell defnydd o'n data iechyd a gofal. Mae'r byd yn troi'n ddigidol, ac mae disgwyliadau pobl o wasanaethau cyhoeddus yn newid. Bydd cynyddu ein defnydd o ddata yn hanfodol er mwyn cynnal trawsnewidiad digidol gwasanaethau yr ydym i gyd am ei weld yng Nghymru:

- symud i ffordd o gofnodion papur i rai digidol y gellir eu rhannu'n hawdd gyda'r gweithwyr proffesiynol priodol ym maes iechyd a gofal i ddarparu'r gofal gorau,
- defnyddio technolegau dysgu peirianyddol a deallusrwydd artiffisial i gynorthwyo gweithwyr iechyd proffesiynol gyda diagnosisu,
- rhoi mynediad i gleifion at eu cofnodion iechyd eu hunain yn ddigidol (bydd y rhai nad ydynt yn gallu gwneud hynny'n ddigidol yn gallu cael gafael ar eu cofnodion papur yn gyflymach hefyd) a
- sicrhau bod ymchwilwyr yn gallu cyrchu'r data sydd eu hangen arnynt i ddatblygu triniaethau achub bywyd.

Rydym yn gwybod mai po fwyaf o wybodaeth sydd gan gleifion, gweithwyr iechyd proffesiynol ac ymchwilwyr, y gorau mae'r penderfyniadau, y diagnosisu a'r canlyniadau iechyd yn debygol o fod.

Felly, rydym yn bwriadu gwella'r ffordd yr rydym yn storio, rhannu a defnyddio data iechyd a gofal. Fodd bynnag, rydym yn benderfynol o sicrhau bod y cyhoedd yn fodlon ar sut yr ydym yn defnyddio, a sut yr ydym yn bwriadu defnyddio, data iechyd a gofal. Cyn bo hir, byddwn yn cychwyn ar gyfres o weithgareddau ymgysylltu â'r cyhoedd, er mwyn sicrhau y gall dinasyddion fynegi eu barn ar sut yr ydym yn rhannu data o fewn iechyd a gofal cymdeithasol, ac fel y gallwn nodi pryderon dinasyddion ynghylch y defnydd o'u data iechyd a gofal.

Bydd y deilliannau ymgysylltu â'r cyhoedd hyn yn llywio ein polisi ar rannu data iechyd a gofal yng Nghymru. Byddant hefyd yn ein helpu i ddatblygu ymgyrch wybodaeth ar gyfer gweithwyr proffesiynol o fewn y gwasanaeth, a'r cyhoedd, i'w hysbysu am unrhyw newidiadau arfaethedig i'r ffordd yr ydym yn rhannu data iechyd a gofal. Mae'r data hyn yn cynnwys y data personol mwyaf sensitif y gellir eu dychmygu, felly mae'n hanfodol ein bod yn sicrhau bod pobl yn deall buddion gwell defnydd o'r data hyn a bod ganddynt dawelwch meddwl o ran diogelwch data ac yn hyderus y bydd eu data yn cael eu trin yn foeseogol ac yn briodol.

2. Y rhesymau dros gasglu data

Ar hyn o bryd mae data iechyd a gofal cymdeithasol yn cael eu casglu pryd bynnag y bydd person yn rhyngweithio â'r gwasanaeth. Mae eu data yn cael eu storio mewn llawer o ffolderi papur, cronfeydd data a systemau digidol. Nid yw'r systemau digidol hyn fel arfer yn gysylltiedig â'i gilydd, gan ei gwneud yn anodd sicrhau bod yr wybodaeth gywir ar gael ar yr adeg iawn ar gyfer gofal cleifion.

Felly, rydym am wella'r ffordd yr ydym yn rhannu data ar draws a rhwng lleoliadau gofal a systemau clinigol, i gefnogi gofal uniongyrchol. Rydym hefyd am wella'r defnydd o ddata at ddibenion eilaidd, er enghraifft i helpu i gynllunio a rheoli'r gwasanaeth iechyd a gofal, i ddadansoddi iechyd y boblogaeth er mwyn targedu cymorth, i gynnal ymchwil (ee i driniaethau newydd) ac i sicrhau ansawdd y gwasanaeth iechyd a gofal a ddarperir.

Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi datblygiad yr [Adnodd Data Cenedlaethol](#), y cyfeiriwyd ato gyntaf yn y cynllun [Cymru Iachach](#). Mae'r Adnodd Data Cenedlaethol yn rhaglen trawsnewid digidol ddeng mlynedd a fydd yn ei gwneud yn haws cysylltu data iechyd a gofal cymdeithasol o wahanol ffynonellau. Mae'r rhaglen wedi ymrwymo i fabwysiadu egwyddorion 'saerniaeth agored', 'plattform agored' a 'safonau data cyffredin', gan ei

gwneud yn haws i'n systemau TG a'n gwasanaethau digidol 'siarad' gyda'i gilydd, drwy'r Adnodd Data Cenedlaethol. Bydd platform yr Adnodd hefyd yn galluogi un cofnod iechyd a gofal digidol (hy y data sylfaenol y gellir eu gweld drwy sawl system wahanol ar draws arbenigeddau a lleoliadau). Bydd hyn yn gwella'r gallu i gyrchu, rhannu, cysylltu a defnyddio data o fewn iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru.

Unwaith y bydd yr Adnodd wedi'i ddatblygu'n llawn, bydd mynediad i'w ddata iechyd a gofal yn cael ei reoli'n ofalus i sicrhau bod unrhyw rannu data yn briodol, yn foesegol ac yn gyfreithlon. Ar hyn o bryd rydym yn gweithio gydag Iechyd a Gofal Digidol Cymru i ddatblygu fframwaith Llywodraethu Gwybodaeth mewn perthynas â'r Adnodd i archwilio'r ffordd orau o roi mynediad i'r data mewn ffordd ddiogel, a hefyd i gytuno ar y mesurau diogelu sy'n ofynnol a'r meini prawf y mae rhaid eu bodloni cyn cael mynediad.

Fel a nodwch yn gywir yn eich llythyr, gall sefydliadau ymchwil fel SAIL a phrifysgolion chwarae rhan allweddol o ran cynyddu'r data cleifion a gesglir a'r defnydd ohonynt, ac maent yn gwneud hynny. Rydym yn bwriadu adeiladu ar lwyddiant ein partneriaeth YDG Cymru yn y blynyddoedd nesaf, gan gaffael setiau data newydd a chynnal ymchwil bellach gan ddefnyddio data iechyd cysylltiedig heb fod yn adnabyddadwy a setiau data eraill, i lywio penderfyniadau'r llywodraeth. Mae ein rhaglen waith arfaethedig yn cyd-fynd yn ofalus â'r Rhaglen Lywodraethu.

3. Ansawdd a chyflawnrwydd data iechyd

Mae gennym ninnau hefyd bryderon am ansawdd a chyflawnrwydd data iechyd. Fel yr ydych wedi'i amlygu, mae cofnodi gwael a data coll yn golygu na ellir defnyddio data i'w llawn botensial a gall unrhyw ddadansoddiadau neu ddefnydd o'r data hynny arwain at ganlyniadau rhagfarnlyd. I gydnabod hyn, sefydlwyd Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd Llywodraeth Cymru yn 2022 i fynd i'r afael â rhai o'r materion hirsefydlog o ran tystiolaeth gan gynnwys ansawdd, cyflawnrwydd a manylder. Mae'r Unedau hyn yn archwilio'r ffordd orau o gynnwys cymunedau yn eu gwaith, ac yn cefnogi dadansoddwyr i wneud hynny hefyd, yn enwedig gyda grwpiau llai o faint neu grwpiau nad oes digon o adrodd amdanynt.

Tynnwyd sylw arbennig at y ffaith bod data ethnigrwydd wedi'u cofnodi'n wael yn ystod y pandemig COVID-19. Er bod materion sy'n ymwneud â chofnodi data ethnigrwydd gan weithwyr gofal iechyd proffesiynol, mae'r amharodrwydd i ddarparu gwybodaeth ethnigrwydd oherwydd pryderon ynghylch defnydd o'r data hefyd yn cyfrannu at y broblem hon. Mae gan Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd (ERDEU) Llywodraeth Cymru flaenoriaeth wedi'i chynnwys yn [eu rhestr o flaenoriaethau \(a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'u strategaeth\)](#) a fydd yn archwilio hyn. Disgwylir iddynt archwilio'r hyn sy'n gweithio i gynyddu parodrwydd i ddarparu data ethnigrwydd ar draws ystod o leoliadau gan gynnwys maes gofal iechyd.

Credwn y dylai cofnodion iechyd digidol, sy'n defnyddio safonau data cyffredin, sy'n gysylltiedig â'u cofnod demograffig, leihau gwallau posibl wrth gofnodi gwybodaeth ethnigrwydd a gwella cyflawnrwydd a chysondeb cofnodi data. Bydd Ap GIG Cymru (gweler adran 7) hefyd yn rhoi cyfle i gleifion adolygu eu cofnod iechyd eu hunain a chywiro neu gwblhau unrhyw wybodaeth sydd ar goll, a fydd hefyd yn gwella ansawdd y data.

Rydym yn gweithio'n agos gyda Bwrdd Safonau Gwybodaeth Cymru i sicrhau cysondeb data, gan gynnwys gosod safonau, tymor hwy ar gyfer y cofnod demograffig gyda'r nod o wella ansawdd a chyflawnrwydd yr holl ddata iechyd a gofal yn sylweddol. Mae'r lluo o systemau etifeddiaeth a'u dulliau dargyfeiriol o reoli data wedi golygu bod rhaid inni fabwysiadu dull graddol ac ystyrlon o ddatblygu, a fydd i ddechrau yn diffinio is-set graidd o ddata sy'n canolbwyntio ar gleifion, yn ogystal â'r defnydd ymarferol o safonau

rhyngweithredu mandadol i sicrhau bod y systemau etifeddiaeth presennol yn gallu defnyddio a rhannu'r data craidd hyn mewn ffordd ystyrlon.

Mae ein partneriaeth YDG Cymru yn falch o fod wedi caffael data Cyfrifiad 2021 i SAIL sydd wedi creu mwy o gyfleoedd i gysylltu data heb fod yn adnabyddadwy ag ymchwil sy'n ystyried nodweddion gwarchoddedig fel ethnigrwydd. Pan fydd bylchau data yn bresennol yng Nghyfrifiad 2021, bydd yn bosibl i ymchwilwyr achrededig sydd â phrosiectau cymeradwy fanteisio ar setiau data eraill yn SAIL (ee Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion) a chynnwys data iechyd yn eu hymchwil. Mae hyn wedi'i gynnwys ym mhrosiectau arfaethedig YDG Cymru.

Mae'r Uned Tystiolaeth Gwahaniaethau ar Sail Hil (sy'n rhan o'r Unedau) yn gweithio gydag ystod o feysydd polisi ar draws Llywodraeth Cymru, sy'n cynnwys iechyd, i helpu i fonitro'r [Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol](#). Mae'r gwaith hwn yn cynnwys cefnogi'r meysydd hynny ar ddsbarthiad ethnigrwydd, casglu data a therminoleg i sicrhau eglurder, cysondeb ac ansawdd. Disgwylir yn y dyfodol y bydd yr Unedau yn gwneud gwaith tebyg ar draws ystod o grwpiau lleiafrifol pan fo angen gwella data. Er enghraifft, mae [Cynllun Gweithredu LHDTTC+ Cymru](#) yn tynnu sylw at anghenion data penodol yn y lleoliad gofal iechyd ar gyfer pobl draws, anneauidd a rhyngryw (gweler cam gweithredu 25).

Rydym wedi ymrwmo i wella ansawdd a chyflawnrwydd yr holl ddata iechyd a gofal, yn enwedig ar gyfer grwpiau lleiafrifol, gan fod hynny'n hanfodol ar gyfer mynd i'r afael â gwahaniaethau iechyd a sicrhau darpariaeth gofal iechyd deg.

4. Y sbardunau ar gyfer casglu data

Fel y soniwyd yn adran 2 uchod, unwaith y bydd yr Adnodd Data Cenedlaethol wedi'i ddatblygu'n llawn, bydd mynediad i'w ddata iechyd a gofal yn cael ei reoli'n ofalus i sicrhau bod unrhyw brosesau rhannu data yn ddiogel, yn briodol, yn foesebol ac yn gyfreithlon er mwyn diogelu preifatrwydd unigolion a chynnal ymddiriedaeth y cyhoedd. Fodd bynnag, bydd y data ar gael gyda mesurau diogelu priodol i'r rhai sydd â gofyniad cyfiawn iawn am y data. Rydym yn disgwyl y bydd y mwyafrif o'r ceisiadau am fynediad data yn dod oddi mewn i'r GIG a gofal cymdeithasol, ond gellir rhoi mynediad hefyd i gyrff cyhoeddus eraill ac i ymchwilwyr allanol - ar yr amod bod eu cais yn bodloni'r meini prawf penodedig.

I gyflwyno'r Adnodd Data Cenedlaethol rydym ar hyn o bryd yn gweithio gydag Iechyd a Gofal Digidol Cymru i gytuno ar y broses a'r meini prawf ar gyfer rhoi mynediad i'r data a sut i flaenoriaethu'r ceisiadau hynny. Unwaith y bydd y broses hon wedi'i chytuno, bydd yn cael ei chyhoeddi ar wefan yr Adnodd Data Cenedlaethol i gefnogi tryloywder ac ymddiriedaeth y cyhoedd.

Mae YDG Cymru yn gweithio gyda chyrrff cyhoeddus eraill i'w helpu i gynyddu gwerth y data sydd ganddynt drwy rannu a chysylltu data ar gyfer ymchwil. Er enghraifft, yn ystod y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi cynnal dau weithdy gydag awdurdodau lleol i ofyn iddynt sut y gallwn eu cefnogi'n well. Rydym hefyd wedi gofyn iddynt pa gwestiynau ymchwil sydd ganddynt y gallwn helpu i'w hateb gan ddefnyddio ein capasiti dadansoddi a ariennir yn allanol. Mae swyddogion a ariennir fel rhan o YDG Cymru hefyd yn cefnogi cyrrff cyhoeddus eraill (ee Iechyd Cyhoeddus Cymru) i drosoli cyllid ychwanegol (ee Cyllid Canlyniadau a Rennir Trysorlys EF) ar gyfer ymchwil yng Nghymru a fydd yn eu helpu i gyrchu a defnyddio data yn effeithiol wrth gynllunio a datblygu gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol (ee gwasanaethau iechyd meddwl).

5. Cymhlethdod data

Ar hyn o bryd mae data iechyd a Gofal yn cael eu storio mewn ystod eang o systemau a fformatau a all ei gwneud yn anodd rhannu data a sicrhau eu bod ar gael i ddarparu gofal. Bydd yr Adnodd Data Cenedlaethol yn gwella'r gallu i gyrchu, rhannu, cysylltu a defnyddio data o fewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol.

Mae ein partneriaeth YDG Cymru wedi cefnogi'r gwaith o greu Catalog Data YDG y DU a lanswyd ym mis Mehefin 2023 i'w gwneud yn haws i gyrff cyhoeddus ac eraill ddarganfod y casgliad cynyddol o setiau data gweinyddol sydd ar gael, gan gynnwys data iechyd a gofal cymdeithasol, ar gyfer ymchwil nwydd cyhoeddus. Mae hyn yn ategu [Porth Ymchwil Data Iechyd y DU](#), sef offeryn ar-lein sy'n darparu amlinelliad manwl, gan gynnwys metaddata perthnasol, ar setiau data yng Nghymru sydd ar gael i ymchwilwyr drwy fanc data SAIL.

6. Diogelwch data

Mae'r data hyn yn cynnwys y data personol mwyaf sensitif y gellir eu dychmygu; felly diogelwch data yw'r brif flaenoriaeth. Fel y soniwyd yn adran 2 uchod, bydd mynediad at ddata iechyd a gofal yn cael ei reoli'n ofalus i sicrhau bod unrhyw rannu data yn ddiogel, yn briodol, yn foeseogol ac yn gyfreithlon er mwyn diogelu preifatrwydd unigolion a chynnal ymddiriedaeth y cyhoedd.

Mae holl system YDG Cymru sy'n hwyluso'r broses o sicrhau nad yw data ar lefel yr unigolyn yn adnabyddadwy a'r broses o storio'r data hynny ar gyfer ymchwil ddiogel wedi ei hachredu yn unol â Deddf yr Economi Ddigidol. Caiff hyn ei asesu gan Awdurdod Ystadegau y DU. Mae hyn yn golygu bod SAIL a Gofal Iechyd Digidol Cymru wedi cwblhau asesiadau cydymffurfio ar sail tystiolaeth i ddangos mesurau rheoli diogelwch a thechnegol digonol, mesurau rheoli galluogrwydd data, ac mae gan eu staff y sgiliau a'r profiad priodol i gael eu hachredu fel prosesydd data o dan y Ddeddf honno. Caiff hyn yn cael ei asesu'n rheolaidd. Mae cadarnhad o'r achrediad hwn ar gael ar y [gofrestr gyhoeddus](#).

Rydym yn benderfynol o sicrhau bod y cyhoedd yn fodlon ar sut yr ydym yn defnyddio, a sut rydym yn bwriadu defnyddio, data iechyd a gofal. Fel y soniwyd yn adran 1 uchod, byddwn cyn bo hir yn cychwyn ar gyfres o weithgareddau ymgysylltu â'r cyhoedd, er mwyn sicrhau y gall dinasyddion fynegi eu dymuniadau a'u safbwyntiau ynghylch sut yr ydym yn rheoli ac yn darparu mynediad at eu data o fewn maes iechyd a gofal cymdeithasol, fel y gallwn ystyried y dymuniadau hynny.

7. Datblygiadau o ran casglu a defnyddio data

Fel y gwyddoch, mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn cefnogi datblygiad Ap GIG Cymru a fydd yn rhoi mynediad i gleifion at wybodaeth a gwasanaethau'r GIG, a hefyd at eu cofnodion meddygol eu hunain. Fe wnes i ddatganiad i'r Senedd ar argaeledd yr Ap ar 9 Mai 2023.

Mae'r Ap hwn bellach ar gael i ddinasyddion Cymru ei lawrlwytho, gyda swyddogaeth ychwanegol ar gael mewn ffordd a reolir dros y misoedd nesaf. Mae rhai o swyddogaethau'r Ap, fel mynediad ynddo i wirwyr symptomau 111 a gwasanaethau rhoi organau, eisoes ar gael i bawb; ond bydd rhai eraill, fel trefnu apwyntiadau, presgripsiynau rheolaidd, a gweld cofnodion meddygol, canlyniadau profion, presgripsiynau, ond ar gael unwaith y bydd y meddygfa'r sawl sy'n defnyddio'r Ap wedi galluogi'r swyddogaeth.

Rydym wrth gwrs yn ymwybodol o'r ffaith na fydd gan bob dinesydd ffôn clyfar, felly bydd yr un wybodaeth sydd ar gael drwy'r Ap hefyd ar gael drwy wefan GIG Cymru. Mae'r Ap a'r wefan wedi'u cynllunio i weithio gyda'r feddalwedd hygyrchedd bresennol, yn unol â chenhadaeth Cynhwysiant Digidol ein Strategaeth Digidol a Data ddiwygiedig.

Mae'r rhaglen Gwasanaethau Digidol i Gleifion a'r Cyhoedd yn lechyd a Gofal Digidol Cymru, sy'n datblygu Ap GIG Cymru, yn gweithio gyda Cymunedau Digidol Cymru i ddarparu cymorth digidol ychwanegol mewn cymunedau i'r rhai sy'n llai abl i ddefnyddio'r Ap neu'r wefan. I'r rhai sydd wedi'u hallgáu'n ddigidol, nid yn unig o ran mynediad at ddyfeisiau ond hefyd o ran mynediad i'r rhyngwyd a'u hyder digidol, byddant yn gallu cael mynediad at eu cofnod cleifion drwy ofyn amdano yn eu meddygfa fel a wnânt heddiw. Wrth i ragor o gleifion (sy'n gallu gwneud hynny) ddefnyddio gwasanaethau a ddarperir yn ddigidol, bydd hyn yn cynyddu capasiti i'r rhai heb fynediad digidol barhau i ddefnyddio dulliau traddodiadol o ryngweithio (ee dros y ffôn, wyneb yn wyneb ac ati).

8. Ymgysylltu â chleifion

Fel y soniwyd yn adran 1 uchod, byddwn yn cychwyn ar gyfres o weithgareddau ymgysylltu â'r cyhoedd, er mwyn sicrhau y gall dinasyddion fynegi eu dymuniadau a'u safbwyntiau ar sut yr ydym yn rheoli ac yn darparu mynediad at eu data o fewn maes iechyd a gofal cymdeithasol, fel y gallwn ystyried y dymuniadau hynny.

Un o genadaethau craidd ein [Strategaeth Digidol a Data ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol](#) a gyhoeddwyd yn ddiweddar yw darparu gwasanaethau sy'n canolbwyntio ar y defnyddiwr. Mae hyn yn cynnwys darparu gwasanaethau sy'n cael eu llywio gan ymchwil ar ddefnyddwyr, cynllunio ar gyfer defnyddwyr ac adborth gan ddefnyddwyr. Rydym hefyd wedi ymrwmo i gefnogi sefydliadau eraill i fabwysiadu'r dull hwn.

Mae'r Strategaeth ddiwygiedig yn nodi'r disgwyliad i bob sefydliad iechyd a gofal cymdeithasol a'n partneriaid cyflenwi sicrhau bod anghenion y defnyddiwr bob amser wrth wraidd y ffordd y caiff gwasanaethau eu cynllunio a'u darparu. Hefyd, bydd ein gwasanaethau digidol yn cydymffurfio â'r gyfraith sy'n ymwneud â hygyrchedd i leihau anghydraddoldebau o ran mynediad at iechyd a gofal cymdeithasol.

Mae ein hymrwymiad i roi defnyddwyr wrth wraidd ein taith trawsnewid digidol wedi'i osod yn glir yn ein Strategaeth Digidol a Data ddiwygiedig. Mae'n datgan fel a ganlyn: "Bydd ein gwasanaethau digidol yn gyson, yn hawdd eu defnyddio ac yn hygyrch i bawb, a byddant yn cynnig systemau adborth er mwyn i bobl allu rhoi gwybod inni am eu profiadau. Mae hyn yn cynnwys cleifion, defnyddwyr gwasanaethau, defnyddwyr, a staff. Yr elfen hanfodol wrth ddarparu gwasanaethau digidol yw rhoi'r defnyddiwr wrth galon a chraidd y modd y cynllunnir y gwasanaeth trwy ddefnyddio Dylunio sy'n Canolbwyntio ar y Defnyddiwr. Bydd ein gwasanaethau digidol yn cael eu seilio ar ddealltwriaeth benodol o'n defnyddwyr, eu hanghenion a'u hamgylchedd. Byddant ein gwasanaethau'n cael eu hysgogi a'u mireinio gan waith gwerthuso ac adborth sy'n canolbwyntio ar y defnyddiwr, a byddant yn ymdrin â phrofiad cyfan y defnyddiwr. Bydd ein proses yn cynnwys defnyddwyr drwy gydol y camau dylunio a datblygu, a bydd yn broses ailadroddol."

At ddibenion ymchwil, mae ffocws cynyddol ar sut y gellid defnyddio data iechyd a gofal i gefnogi recriwtio mwy effeithiol a chynhwysol ar gyfer treialon ymchwil. Mae'r dulliau hyn yn gofyn am fynediad priodol at ddata adnabyddadwy felly nid ydynt yn wasanaethau y gellir eu darparu'n uniongyrchol gan SAIL (sy'n seiliedig ar ddata dienw). Mae Llywodraeth Cymru ac Iechyd a Gofal Digidol Cymru yn gweithio gyda'i gilydd ar sut y gellir creu'r mathau hyn o wasanaethau, gyda gwaith cynnwys y cyhoedd wrth wraidd datblygiadau. Mae hyn yn cynnwys cyfranwyr cyhoeddus ar y gweithgor 'Data ar gyfer Ymchwil' sy'n goruchwylio'r gwaith hwn, cynlluniau ar gyfer gweithgarwch cynnwys y cyhoedd pwrpasol wrth weithredu

unrhyw wasanaethau o'r fath, a gwaith parhaus i ddylunio a chyflwyno deialog gyhoeddus ddeallusol ar gyrchu a defnyddio data ar gyfer nodi a mynd at unigolion ynghylch cyfleoedd ymchwil.

9. TG a datblygu'r gweithlu

Mae Bwrdd Tystiolaeth Strategol Llywodraeth Cymru yn ystyried gweledigaeth 10 mlynedd ar gyfer seilwaith data i sicrhau y bydd yn cyflawni'r uchelgeisiau a nodwyd gennym, gan edrych ar y goblygiadau ariannol cysylltiedig ochr yn ochr â hyn. Mae'r cyfyngiadau presennol ar gyllidebau cyhoeddus yn heriol, ond rydym yn gwerthfawrogi y gall buddsoddiadau mewn TG a seilwaith data arwain at welliannau o ran effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a deilliannau polisi, cyflawni a phrosesau gwneud penderfyniadau deddfwriaethol, ac felly yn darparu gwerth am arian.

Rydym yn cefnogi datblygiad y Gwasanaeth Data Integredig newydd trawslywodraethol a arweinir gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol, ond rydym yn awyddus i gadw sofraniaeth data Cymru.

Wrth inni symud i ddibynnu mwyfwy ar wasanaethau digidol, rydym yn ymwybodol iawn o'r angen i fuddsoddi yn sgiliau TG a digidol sylfaenol ein gweithlu iechyd a gofal. Mae Strategaeth Ddigidol Cymru yn cydnabod pwysigrwydd sgiliau digidol er mwyn cyflawni ei gweledigaeth o wella bywyd pawb drwy gydweithio, arloesi a gwell gwasanaethau cyhoeddus.

Un o genadaethau craidd eraill ein [Strategaeth Digidol a Data ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol](#) a gyhoeddwyd yn ddiweddar yw gwella sgiliau digidol. Mae'r strategaeth yn nodi y byddwn yn gwneud y canlynol:

- Darparu hyfforddiant a chymorth i greu 'gweithlu sy'n barod ar gyfer y byd digidol' ar draws iechyd a gofal cymdeithasol, gweithlu sydd â'r sgiliau a'r hyder i ddefnyddio gwasanaethau digidol a gwasanaethau data i'w llawn botensial ar bob lefel, o weithlu'r dyfodol hyd at uwch-arweinwyr. Un enghraifft yw datblygiad Fframwaith Gallu Digidol gan Addysg a Gwella Iechyd Cymru, a ddyluniwyd i gefnogi ein staff nad oes ganddynt allu digidol i nodi'r sgiliau sydd eu hangen i ddatblygu hyder digidol
- Cefnogi'r cyhoedd a chleifion drwy hyrwyddo llythrennedd digidol a gwneud gwasanaethau digidol yn haws, wedi'i llywio gan gynllunio ar gyfer y defnyddiwr.
- Cryfhau'r proffesiwn iechyd a gofal cymdeithasol digidol yng Nghymru drwy hyfforddiant a recriwtio sy'n targedu anghenion y dyfodol.
- Defnyddio dull Canolfan Ragoriaeth i ddatblygu arbenigedd proffesiynol dwfn mewn meysydd allweddol: proses gynllunio ystwyth sy'n canolbwyntio ar y defnyddiwr, Microsoft 365, y Cwmwl, mewnwelediadau data a llywodraethu gwybodaeth.
- Ymrwymo i feithrin sgiliau ar draws meysydd iechyd, gofal cymdeithasol a'r sector cyhoeddus ehangach gan ddefnyddio meistrfynegai staff i olrhain ac archwilio sgiliau, galluoedd ac arbenigedd.

Rydym yn bwriadu datblygu'r gallu a'r sgiliau sydd eu hangen ar gyfer y pum mlynedd a mwy nesaf drwy ail-broffilio ein proffesiwn digidol drwy recriwtio a hyfforddiant wedi'u targedu ar draws maes iechyd a gofal cymdeithasol Cymru. Dim ond pan fyddwn yn mabwysiadu dull safonol o ddarparu gwasanaethau digidol y gellir eu defnyddio yn effeithiol. Gall partneriaeth rhwng Addysg a Gwella Iechyd Cymru, Iechyd a Gofal Digidol Cymru, yr Academi Dysgu Dwys, Gofal Cymdeithasol Cymru, YDG Cymru a Sefydliad Gwybodaeth Ddigidol Cymru helpu i ddatblygu sgiliau ledled y wlad drwy wneud diagnosisu a llenwi bylchau mewn sgiliau digidol, dadansoddeg a thechnoleg ar draws sefydliadau. Gan weithio gyda'n gilydd, byddwn yn cynllunio ac yn gweithredu rhaglenni datblygu sgiliau digidol ar gyfer gweithlu'r dyfodol. Yna gall Iechyd a Gofal Digidol Cymru ac

awdurdodau lleol annog sefydliadau ar draws y system gyfan i fabwysiadu hyfforddiant sgiliau digidol eang. Gellir addasu'r rhain, yn seiliedig ar anghenion gweithwyr, a gellir eu darparu gan eu sefydliadau penodol.

Diolch am rannu themâu eich pryderon ynghylch cyfiawnder data o fewn y gwasanaeth iechyd a gofal. Rwy'n gobeithio y bydd crynodeb o'r camau y mae Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i fynd i'r afael â'r materion hyn yn eich sicrhau ein bod yn rhannu llawer o'r pryderon a godwyd ac eisoes yn gweithio i ymdrin â hwy.

Yn gywir

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'M. E. Morgan'.

Eluned Morgan AS/MS

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services